

Vooraf vrouwen met uitkering slachtoffer van geweld ECONOMIE & SAMENLEVING

Het terugbrengen van geweld tegen vrouwen, in het bijzonder geweld in afhankelijkheidsrelaties, is een belangrijk aandachtsgedebied van het emancipatiebeleid. Een vrouw wordt als economisch afhankelijk beschouwd wanneer ze geen inkomen uit betaald werk heeft of minder verdient dan het bijstandsniveau. Onderwijsvolgenden blijven daarbij buiten beschouwing.

Van de ruim 4,6 miljoen niet-onderwijsvolgende vrouwen van 15 tot 65 jaar meldt 1,9 procent in 2015 slachtoffer te zijn geweest van een geweldsdelict in de afgelopen twaalf maanden. Daarbij kan het gaan om bedreiging, mishandeling of een seksueel delict. Niet-zelfstandige vrouwen met een uitkering melden vaker slachtofferschap dan vrouwen zonder uitkering (figuur). Economisch zelfstandige en niet-zelfstandige slachtoffers geven even vaak aan dat de dader de (ex-)partner of een familielid is (vijftien procent).

Bij een tweede vorm van slachtofferschap, respectloze behandeling in eigen kring, is een duidelijk verschil zichtbaar in de mate waarin vrouwen dit rapporteren. Economisch niet-zelfstandige vrouwen maken dit vaker mee dan economisch zelfstandige vrouwen: tien versus zes procent. Het zijn opnieuw vooral economisch niet-zelfstandige vrouwen met een uitkering die het vaakst aangeven respectloos behandeld te worden door bekenden, zoals partner, familie of vrienden (dertien procent).

Vergeleken met economisch zelfstandigen zijn niet-zelfstandige vrouwen (in het bijzonder uitkeringsontvangsters) gemiddeld lageropgeleid, hebben vaker geen partner waardoor het gezinsinkomen relatief gering is, en wonen doorgaans in buurten met in verhouding veel lage inko-

mens. Juist deze kenmerken gaan samen met het meer ondervinden van fysiek en verbaal geweld. Maar ook al zouden economisch zelfstandigen en niet-zelfstandigen met een uitkering niet van elkaar verschillen in deze kenmerken, dan nog springen de vrouwen met een uitkering eruit in slachtofferschap.

• **MARION VAN DEN BRAKEL EN RIANNE KLOOSTERMAN (CBS)**

Gemeenten heffen vaker en méér toeristenbelasting OPENBARE FINANCIËN

Gemeenten belasten niet alleen hun inwoners maar ook niet-inwoners. Een veelgebruikte belasting voor niet-inwoners is de toeristenbelasting. De belasting wordt bijvoorbeeld geheven bij eigenaren van hotels, privé-accommodaties (zoals Airbnb) en campings, die deze doorberekenen aan hun gasten, dus mensen die meestal niet in de gemeente wonen maar er wel overnachten. Dat kunnen toeristen zijn, maar ook zakelijke reizigers. Bezoekers betalen op deze manier mee aan de voorzieningen van de gemeente, omdat de opbrengst uit de toeristenbelasting, net als die van de onroerendezaakbelasting (ozb), onderdeel is van de algemene middelen.

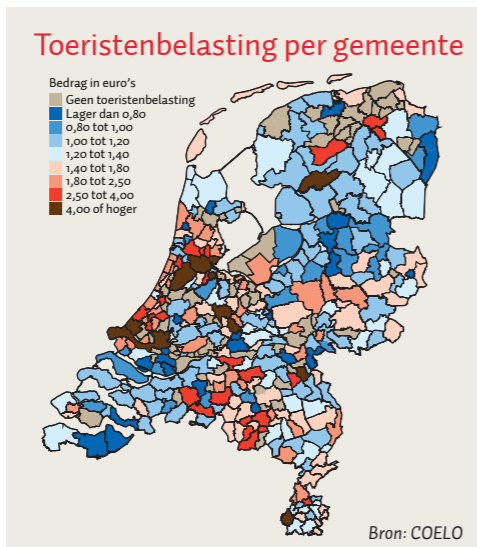
De toeristenbelasting levert naar verhouding niet zo veel op: gemiddeld zes procent van de ozb-opbrengst. Maar er zijn uitschieters. Zo verwacht Amsterdam dit jaar via de toeristenbelasting bijna half zoveel binnen te halen als met de ozb. En voor de vijf Waddengemeenten en de gemeente Veere is de opbrengst van de toeristenbelasting zelfs (veel) groter dan die van de ozb.

Niet alle gemeenten heffen toeristenbelasting, maar het gebruik neemt wel toe. In 2005 kende 70 procent van de gemeenten toeristenbelasting, in 2018 is dit 81 procent. Daarbij kan iedere gemeente zelf kiezen op welke manier de heffing

wordt ingevuld. Het tarief kan hetzelfde zijn voor iedere accommodatievorm, maar ook verschillen. Daarnaast kan het tarief een vast bedrag per overnachting zijn, een percentage van de overnachtingsprijs, of afhankelijk zijn van het aantal sterren. De Waddengemeenten (behalve Texel) belasten via een opslag op het kaartje voor de veerboot ook het dagtoerisme.

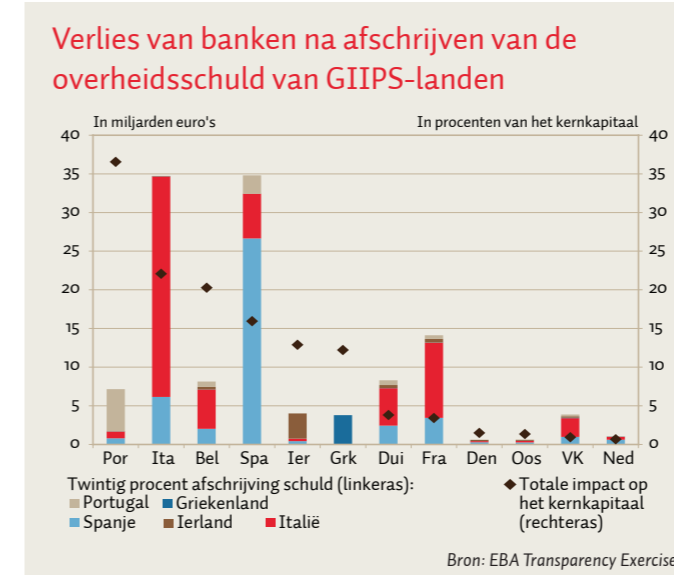
Ook de tarieven van de toeristenbelasting nemen toe. Om het verschil in de hoogte hiervan te illustreren, is in de figuur voor elke gemeente het tarief per hotelovernachting weergegeven.

In gemeenten waar de belasting afhankelijk is van de overnachtingsprijs gaan we uit van een kamer van 107 euro. In 2018 is het tarief per nacht het hoogst in de gemeente Haarlemmermeer, waar Schiphol onder valt. Toeristen betalen 6,49 euro, oftewel 6,05 procent van de overnachtingsprijs. Van de gemeenten die belasting heffen, heeft Strijen met 49 cent per nacht het laagste tarief. Gemiddeld, over gemeenten met en zonder belasting, wordt 1,98 euro per overnachting betaald; een toename van 16 cent (8,7 procent) in vergelijking met vorig jaar. Als we de gemeenten die geen toeristenbelasting heffen buiten beschouwing laten in de berekening, is het gemiddelde bedrag dat een toerist betaalt 2,33 euro per nacht. • **CORINE HOEBEN (COELO)**

Beperkte verliezen banken bij buitenlandse schuldencrisis FINANCIËLE MARKTEN

Tijdens de crisis hadden Europese banken veel schulden van de eigen overheid op de balans, waardoor problemen bij de overheid direct effect hadden op de bankensector. Mede daardoor kon een schuldencrisis in het ene land snel overslaan naar de financiële sectoren in de andere landen. Sinds de crisis zijn banken beter gekapitaaliseerd en buitenlandse overheidsschulden op de balans afgebouwd.

Om de verwevenheid tussen banken en overheden te illustreren, simuleren we de gevolgen van een afschrijving van twintig procent van de schuld van alle GIIPS-landen (Griekenland, Italië, Ierland, Portugal en Spanje). Dit is een extreem scenario van afschrijvingen op alle probleemlanden tijdens de crisis, waarbij banken die veel schuld van de eigen overheid op de balans hebben staan de grootste verliezen leiden.

Uit de simulatie blijkt dat de grootste absolute verliezen voor Italiaanse en Spaanse banken zijn, want deze moeten ongeveer 35 miljard euro afschrijven. Uitgedrukt in percentage van het kernkapitaal van de banken zijn de verliezen verreweg het grootst in Portugal (37 procent).

Door de afbouw van posities in buitenlandse banken na de crisis slaat het afschrijven van de schuld van GIIPS-landen maar beperkt over naar banken in andere eurolanden. De grootste absolute verliezen worden geleden door Franse, Duitse, en Belgische banken. Uitgedrukt in percentage van het kernkapitaal van de banken is het verlies het hoogste in België (twintig procent). De blootstelling van Nederlandse banken aan GIIPS-landen is gering.

Deze resultaten behoeven enige nuancering. De simulaties betreffen alleen grote banken in het eurogebied. Kleine banken worden niet meegenomen, maar kunnen wel degelijk een impact hebben op de financiële stabiliteit. Daarnaast zal het afschrijven van overheidsschulden tegelijk plaatsvinden met een economische teruggang wat tot een verdere versterking van de schokken kan leiden. Tot slot kunnen de problemen voor individuele banken veel groter zijn, waardoor bij faillissement een kettingreactie kan optreden. • **BEAU SOEDERHUIZEN EN RUTGER TEULINGS (CPB)**

Hypotheek aflossen met rentevoordeel GEDRAG

Nobelprijswinnaar Richard Thaler ontwikkelde samen met Shlomo Benartzi een methode om op basis van gedragswetenschappelijke inzichten mensen meer geld opzij te laten zetten voor hun pensioen, genaamd *Save More Tomorrow*. Het idee is dat iemand zich in het heden voorneemt om toekomstige salarisverhogingen te gebruiken voor het pensioen. Psychologisch gezien lijkt dat geen geld te kosten, omdat het bedrag op de salarisstrook niet daalt en de besteedbare ruimte niet afneemt.

Met een uitvraag in de AFM Consumentenmonitor van eind 2017 is onderzocht of een variant op deze methode ook effectief zou kunnen zijn om hypotheekbezitters nu al in actie te laten komen om zo potentiële problemen met hun geheel of deels aflossingsvrije hypotheek te voorkomen. Bij een renteherziening kan immers geld overblijven, waarmee de hypotheek afgelost kan worden. Maar willen hypotheekbezitters dit ook?

Aan 610 hypotheekbezitters is gevraagd wat zij zouden kiezen in een hypothetische scenario waar de maandlasten na renteherziening met 100 euro per maand zouden afnemen. Daaruit blijkt dat het merendeel van de ondervraagden met een deel of de gehele besparing op de maandlasten de hypotheek zou aflossen. Bijna de helft van de respondenten (46 procent) zou het volledige bedrag van de besparing inzetten om een aflossingsvrij deel van de hypotheek mee te gaan aflossen. Een derde zou niets aflossen, en 15 procent zou met 50 euro per maand aflossen. In de steekproef had 71 procent in ieder geval een deel van hun huis aflossingsvrij gefinancierd. Of een respondent wel of niet een aflossingsvrije hypotheek bezit, maakte echter niet uit voor de beantwoording van de vraag (figuur).

Hoe kunnen consumenten met een aflossingsvrije hypotheek tot actie worden aangezet? Een van de suggesties voor een nieuw hypotheekexperiment is een benadering die rekening houdt met financiële ruimte. De huidige lage renteomgeving biedt in een aantal contexten kansen om financiële ruimte te benutten en de resultaten van de Consumentenmonitor suggereren een kansrijke benaderingswijze. Om meer te weten te komen doet de AFM, samen met marktpartijen, een aantal gedragswetenschappelijke experimenten. • **WILTE ZIJLSTRA EN STEFANIE DE BEER (AFM)**

